

3058

Muz
1702

FOTOGRAMMÉTRIAI SZAKSZÓTÁR

C 6987

ÖSSZEÁLLÍTOTTA
MAGYAR FOTOGRAMMÉTRIAI TÁRSASÁG
ÉS
A M. KIR. HONVÉD TÉRKÉPÉSZETI INTÉZET
MEGBÍZÁSÁBÓL:

CSISZÁR SÁNDOR
M. KIR. ALEZREDES

Különlenyomat a Magyar Fotogrammetriai Társaság 1938–39. évi évkönyvéből

BUDAPEST
1940

201269

ELŐSZÓ.

A *Magyar Fotogrammetriai Társaság* megalapításától kezdve a programjába vette egy szakszótár elkészítését, részben a kifejezések egységesítése, de főleg azok magyarossá tétele céljából. Ezért már az 1932. évi *Évkönyvében* közzé tett egy tervezetet s kérte tagjainak és a fotogrammetria iránt érdeklődőknek hozzászólását kiegészítés, illetve javítás céljából. Időközben ugyancsak a *Társaság* kezdeményezésére a *Nemzetközi Fotogrammetriai Társaság* is foglalkozott a szakkifejezések egybeállításával és egységessé tételével, ami a *Társaság* lelkes tagjainak újabb ösztönzést adott a szakszótár lehető tökéletesítésére. Így keletkezett a szakszótár alább közölt javított kiadása.

A szakszótár főcélja a fotogrammetriai alapfogalmak megnevezéseinek rendszeres összefoglalásán kívül az idegen szavak lehető magyarosítása volt s itt a tagok leleményességének és ügybuzgalmának sikerült is több, véleményem szerint nagyon jól sikerült szót ajánlani (pl. ballonindex helyett térjel, sztereoszkópia helyett térlátás stb.). E téren azonban túlzásba nem mentünk, mert az élő nyelv gyarapodhat idegen szavak átvételével is. Ezért azokat a szavakat, amelyek nemzetközieknek mondhatók s amelyeket megfelelő magyar szavakkal helyettesíteni nem célszerű, a lehetőségig megtartottuk. Ilyenek például: teodolit, fotogrammetria, libella, zenit, nadir stb.

Mindenesetre az alábbi szakszótár szintén csak tervezet s kinyomatását a *Társaság* azért tartotta szükségesnek, hogy a nyilvánosság révén újabb hozzászólásokat, kiegészítéseket, javításokat kapjunk. Ezért nagyon kérjük az érdeklődőket, hogy észrevételeiket a *Magyar Fotogrammetriai Társaság* főtítkárával, *Csiszár Sándor* m. kir. alezredes úrral közölni szíveskedjenek. Címe: *Budapest, II., Olasz-fasor 7—9.*

Amikor most a javított szakszótárt útnak indítjuk, kedves kötelességem a *Társaság* nevében is köszönetet mondani mindazoknak,

akik az elkészítés fáradságos munkájában önzetlenül és fáradhatatlanul résztvettek. Aki már résztvett ilyen szótárkészítésben, az bizonyára nagyon méltányolni tudja a nemes célú törekvés érdekében kifejtett eredményes működésüket.

Budapest, 1940. január.

OLTAY KÁROLY

műgyetemi ny. r. tanár,
a Magyar Fotogrammetriai Társaság
elnöke.

A

Aerotopográfia l. *Légi terepfelmérés.*

Alapirányú képpár l. *Fényképezés.*

Alaponti gúla. A fényképezés helyét a vízszintes és magassági értelemben megadott illesztőpontokkal összekötő egyenesek alkotta gúla.

Alapvonal l. *Fényképezés alapvonal.*

Alapvonal egyenese l. *Magtengely.*

Alapvonalas kamarapár. Mereven egymáshoz és megfelelő távolságra szerelt két fényképezőkamara. A kamarák tengelyei párhuzamosak és képtartói egy síkban fekszenek.

Alapvonalvetület. Az alapvonal vízszintes vetülete.

Alapvonalviszony. Tárgytávolság (pl. fényképezési magasság) viszonya az alapvonalhoz.

Anaglif eljárás. Térhatás előállítására két kiegészítő színnel. (L. még *Szintérlátási eljárás.*)

Anaglifon l. *Szintérlátó.*

Átfedés. Fényképek egymásba nyúló, azonos területe. Az átfedést % -ban fejezzük ki. A reptülés irányára vonatkoztatva ismerünk *hosszirányú* és *keresztirányú átfedést.*

Átfedő képek. Azonos területrészeket tartalmazó fényképek.

B

Beépített kamara l. *Fényképezőkamara.*

Belső adatok. A képfőpont két rendezője a képösszrendező rendszerben és a képtávolság.

Belső tájolás. A kamara képcso-mópontjának helyzete a fényképsík három pontjához.

C

Csatlakozó képek. A képsorban egymást átfedő képek.

Csatlakozó képsorok. Egymás területét részben átfedő képsorok.

D

Dőlés l. *Hajlás.*

Dőlt irányú kép l. *Fényképezés.*

Dőlt síkban fekvő képpár l. *Fényképezés.*

E

Egyenes eltűnési pontja. Köz-ponti távlatos vetítésnél, az egyenes végtelenben levő pontjának képe.

Egyes képkapcsolás. A képsor következő képének hozzátájolása és kapcsolása a műszerben tájolt képhez, a képpontok vízszintes értelmű össz-rendezői alapján.

Egyképes műszer. Egyes kép fel-dolgozására szolgáló műszer.

Egylencsés kamara l. *Fényké-pezőkamara.*

Egyszerű kamara l. *Fényképező-kamara.*

Elfordulás (szöge). Az a szög, melyet a képtengely valamely vonatko-zási iránnyal a kép síkjában bezár (*).

Eltérés l. *Összrendezői eltérés.*

Eltűnési egyenes. Az eltűnési sík metszésvonala a térképezés vagy a terep síkjával.

Eltűnési pontok. Az eltűnési egye-nes pontjai. Ezek közül az alapirány vetületén fekvő a *főeltűnési pont.*

Eltűnési sík. A központi vetület középpontján (képcsomóponton) áthaladó és a képsíkkal párhuzamos sík.

F

Ferde irányú kép l. *Fényképezés.*

Fénytani és mechanikai tájolás. A kép külső tájolása fénytani és mechanikai rendszerű fényképmérő műszerrel.

Fényképes felmérés. A fényképek felhasználása terepfelmérésnél.

Fényképezés. A fényérzékeny lemezre való elsődleges leképezés.

A fényképezés helye szerint a *földi kép* a földön készül és a *légi kép* a légi járműről készül.

A fényképezési irány (kamaratengely) szerint a *vízszintes irányú kép* közel vízszintes, a *függőleges (nadir) irányú kép* közel függőleges, a *ferde (dőlt) irányú kép* többé-kevésbé ferde (dőlt) kamaratengellyel készül; *zenit irányú képnél* a kamara tengelye függőlegesen az ég felé irányul.

Egymáshoz viszonyított helyzetük szerint a képpár (*közeli*) párhuzamos, *összetartó* és *széttartó* irányú lehet.

A képpár irányvonalának együttes helyzete szerint: (*közeli*) vízszintes síkban fekvő (*közeli*) párhuzamos, *összetartó* vagy *széttartó*;

ferde (dőlt) síkban fekvő (közeli) párhuzamos, összetartó vagy *széttartó*; végül

(*közeli*) függőleges síkban fekvő (*közeli*) párhuzamos, *összetartó* vagy *széttartó* képpárt ismerünk.

Alapirányú a képpár, ha a fényképezési irányok párhuzamosak és egyben merőlegesek az alapvonalra.

Ferde (dőlt) alapirányú a képpár, ha a fényképezési irányok párhuzamosak, de az alapvonalal 90° -tól eltérő szöveget zárnak be.

Fényképalappont l. *Képillesztőpont.*

Fényképezés alapvonala. Két fényképezési hely távolsága.

Fényképezés helye. A fényképezőlencse tárgycsomópontjának térbeli helye a megvilágítás pillanatában.

Fényképezés időköze l. *Megvilágítás időköze.*

Fényképezési irány. A keretfőpont és a képcsomópont összekötő egyenesének meghosszabbítása a tárgy felé.

Fényképezési irány vetülete. A fényképezési irány vízszintes vetülete.

Fényképezési képtávolság l. *Képtávolság.*

Fényképezési magasság. A fényképezési helynek a tenger vagy terep valamely szintje feletti magassága.

Fényképezési terv. A fényképezés végrehajtásához szükséges előírások összessége.

Fényképező kamara. Röviden: *kamara.* Olyan készülék, mely fényképezésre alkalmas. A *belső tájolásra* alkalmas berendezéssel ellátott kamarát *mérőkamarának* vagy *keretjeles kamarának* nevezzük. A képmérő műszer alkatrészét képező keretjeles kamarát *műszerkamarának* nevezzük.

Nyílásszög szempontjából a kamara lehet *kis-, közepes- és nagy nyílásszögű*, az alkalmazott lencse nyílásszöge szerint.

Gyújtótávolság szempontjából a kamara lehet *rövid-, közepes- vagy hosszúgyújtótávolságú.*

A *kamararendszer* felépítése szempontjából van *kettős (iker) és többszörösén kapcsolt kamara.* Ezek kettő vagy több egymáshoz kapcsolt kamarából állanak.

Az egy kamaratestben épített *lencserendszer* száma szerint van *egytencsés, vagyis egyszerű kamara* és *többtencsés kamara.*

Működtetés szempontjából a kamara lehet *önműködő sorfényképező, részben önműködő és kézzel működő kamara.* Az önműködő kamaránál az üveglemez vagy a film váltása és a megvilágítás önműködően történik. A részben önműködő kamaránál a megvilágítást vagy a váltást kézzel végezzük.

Fényképezési hely szerint megkülönböztetünk *földi és légi kamarát.* A fényképezésnél kézben tartott kamarát *kézi kamarának* nevezzük. A légi járműbe épített kamara a *beépített kamara.*

Fényképezőkészlet. A légi vagy földi (fényképező) kamara és a fény-

képezéshez szükséges tartozékok gyűjtőneve.

Fényképező repülés. A légi fényképezés célját szolgáló repülés.

Fényképező teodolit. Mérőkamarával kapcsolt teodolit.

Fényképmérés. A fénykép mértani feldolgozása. Röviden *képmérés*.

Földi fényképmérés: földi fényképezési helyről készült képek mértani feldolgozása.

Légi fényképmérés: légi járműről készült képek mértani feldolgozása.

Síkfényképmérés: egyes képek mértani feldolgozása.

Térfényképmérés: képpárok mértani feldolgozása.

Mérőasztali képmérés: két kép alapján, iránysugarak segítségével végrehajtott rajzi művelet.

Fényképmozaik. Több, nem teljesen azonos méretarányú légi fényképből összeillesztett kép.

Fényképterv. Több — azonos méretarányra átalakított — fénykép összeillesztésének eredménye.

Fénytani képközéppont. A fényképezőlencse fénytani tengelyének dőfspontja a képsíkkal.

Fénytani tengely. A tárgy- és képcsomóponton átmenő egyenes.

Fordított térbeliség. A képpár szemlélésekor előálló olyan térbeli alakzat, amelyen a kiemelkedő részek bemélyedőknek, a bemélyedők viszont kiemelkedőknek látszanak.

Fotogramméria. Az a tudomány, mely a mérészaki fényképezéssel és a fényképméréssel foglalkozik.

Fototeodolit l. *Fényképező-teodolit*.

Fototérkép l. *Fényképterv*.

Főeltűnési pont. A fényképezési irány vetületével párhuzamos egyenes eltűnési pontja.

Főfüggőleges sík. A fényképezési irányon átfektetett függőleges sík.

Földi fényképmérés l. *Fényképmérés*.

Földi kamara l. *Fényképező kamara*.

Földi kép l. *Fényképezés*.

Főpontkapcsolás l. *Sugaras pontkapcsolás*.

Függőleges (nadir) irányú kép l. *Fényképezés*.

Függőleges síkban fekvő kép-pár l. *Fényképezés*.

G

Gúla-eljárás. Az alapponti gúla és a képgúla meghatározása számoló, rajzi vagy mechanikai eljárással.

Gyújtótávolság. A gyújtópont távolsága a képcsomóponttól a lencse (rendszer) fénytani tengelyén.

Kamara- vagy műszergyújtótávolság, végtelenben fekvő tárgy esetén, egyenlő a képtávolsággal.

H

Hajlás. (Dőlés.) A fényképezési irány és a vízszintes által bezárt szög.

Helyzetsszög. Két képponthez tartozó oly térbeli szög, melynek csúcsa a képcsomópont, szárjai pedig a képcsomóponton és az illető képpontokon átmenő fénysugarak.

Horizont főpont. A képhorizont metszéspontja a kép-főfüggőlegessel.

Horizont síkja. A képcsomóponton áthaladó vízszintes sík.

Hosszirányú átfedés l. *Átfedés*.

Hosszúgyújtótávolságú kamara l. *Fényképezőkamara*.

I

Ikerkamara l. *Fényképező kamara*.

Illesztő lemez. A filmes kamaránál használt és a belső tájoláshoz szükséges jelekkel ellátott tüveglemez.

Illesztőpont l. *Képillesztőpont*.

Illesztőszög. A távlati központból (képcsomópontból) a keretjeleket és a keret- (kép-) főpontot összekötő egyenesek által bezárt szög.

K

Kamara l. *Fényképező kamara*.

Kamaraállvány. Olyan berendezés, mely a kamarának fényképezés

céljából való felállítására vagy légi járműre való beépítésére szolgál.

Kamara gyújtótávolság l. *Gyújtótávolság*.

Kamara irányvonala l. *Fényképezési irány*.

Kamaratengely. A képcsomópontból a keret síkjára bocsátott merőleges.

Kamaratengely vetülete. A kamara tengelyének vízszintes vetülete.

Keresztirányú átfedés l. *Átfedés*.

Keret fénytani középpontja. A fényképező lencse fénytani tengelyének dőlése a keret síkjával.

Keretfőpont. A képcsomópontból a keret síkjára bocsátott merőleges talppontja.

Keret-főtengely l. *Kamaratengely*.

Keretjel. A fényképező kamara képtartókeret-síkjában fekvő jel, mely a belső adatok és az elfordulás megállapítására szolgál.

Keretjeles kamara l. *Fényképező kamara*.

Keretközpont. A kerettengelynek metszéspontja.

Keretsík. Az a sík, amelyben a fényérékeny lemez vagy a képtartó keret, a kamara keretén fekszik.

Kerettengely. A megfelelő helyzetű keretjeleken áthaladó (egymásra merőleges) összrendezői tengelyek.

Kettős forgó pilla. Olyan térlátó, mellyel a *váltakozó kettős vetítővel* kivetített képpárt szemlélve, térbeli hatás keletkezik. A vetítésnek és a kettős pilla forgásának összhangban kell lenni.

Kettős képmérő teodolit. Képpárok pontjainak mérésére szolgáló képmérő készülék, mellyel a képcsomópontokból egy pont irányába haladó sugarak meghatározhatók.

Kettős vetítő. A képpár vetítésére alkalmas készülék.

Kezdőpont. A kép közép-, nadir-, fő- vagy szögtartópont közelében fekvő (jól látható) fényképpont.

Kezdőpont-kapcsolás l. *Sugaras pontkapcsolás*.

Kép l. *Mérőkép*.

Képalakítás. A kép általános távlati megváltoztatása.

Képalakító. A kép fénytani vagy mechanikai úton való általános távlati megváltoztatására szolgáló készülék.

Képátalakítás. Az a művelet, mellyel a képet egy vele nem párhuzamos síkra való vetítéssel, adott méretarányra alakítjuk át.

Képátalakító. Olyan műszer, mely fénytani vetítéssel a képet valamely méretarányra alakítja át és azt fényképezéssel is rögzíti.

Az *önműködő képátalakítónál* a lencse fősíkja, az átalakítandó kép síkja és az a sík, melyre a vetítés történik, úgy vannak kapcsolva, hogy azok helyzetének változtatásakor, a leképzés iránt támasztott fénytani követelmény állandóan biztosított. Így csupán a távlati követelményeknek megfelelő beállítást kell elvégezni.

A *félig önműködő képátalakítónál* a fentiek csak részben vannak megoldva. A többi kézzel külön kell elvégezni.

Képatrajzoló. Olyan készülék, mellyel a képet csak rajzolás útján alakíthatjuk át.

Képcsomópont. A kamara lencséjének (lencserendszerének) képfeloldó csomópontja.

Képes térképező műszer. A kép (képpár) térképszerű kidolgozására alkalmas műszer.

Képfeldolgozás. A fénykép tartalmának különböző szempontból való felhasználása.

Képfeldolgozó műszer. A képek feldolgozási módját egyszerűsítő készülék.

Képfőfüggőleges. A kamarairányon áthaladó függőleges sík metszévonala a kép síkjával.

Képfőirány (-főtengely). A képcsomópontból a kép síkjára bocsátott merőleges.

Képfőpont. A képcsomópontból a kép síkjára bocsátott merőleges talppontja.

Képfőtengely l. *Képfőirány*.

Kép-fővízszintes. A képfőponton áthaladó és a képhorizonttal párhuzamos egyenes.

Képfüggőleges. A képfüggőlegessel párhuzamos egyenesek, melyek egyben merőlegesek a képhorizontra.

Képgúla. A képcsomópontnak a képpontokkal való összekötése által keletkezett gúla.

Képháromszögelés. Képpárok alapján (térben vagy vetületben) végrehajtott háromszögelés.

Képhorizont. A fényképezés pillanatában, a képcsomóponton áthaladó vízszintes sík metszészvonala, a kép síkjával.

Képillesztés. A képeknek a fényképmérő műszerekbe való beillesztése, képjelek segítségével.

Képillesztőpont. A fényképen felismerhető oly tárgy- (terep-) pont, melynek vízszintes, vagy magassági, vagy térbeli helyzete ismert (*helyzeti, magassági illesztőpont*). Röviden: *illesztőpont. Tájélopsi vagy fénykép-alappontnak* is nevezzük.

Képjel. Fényképezéskor a képre ráfényképeződött keretjel.

Képkapcsolás. A műszerben tájolt kép alapján a képsor csatlakozó képek hozzátájolása.

Képközép merőleges. A képközépponton áthaladó és a kép síkjára merőleges egyenes.

Képközéppont. A képtengelyek metszéspontja.

Képközép vízszintes. A képközépen áthaladó és a képhorizonttal párhuzamos egyenes.

Képkomparátor l. *Képösszrendező-mérő.*

Képméret. A kép hosszának és szélességének mérete (cm-ben).

Képméretarány. Az eredeti tárgy és képe közötti arány. Légi fényképezésnél a képen ábrázolt terep (közepes) méretaránya.

Képmérés l. *Fényképmérés.*

Képmérő készülék. A képekről távolság vagy irány meghatározására alkalmas készülék.

Képmérő teodolit. Olyan teodolit, mellyel a képpontok vízszintes és magassági szögeit meghatározhatjuk.

Képnadir l. *Nadirpont.*

Képösszrendező. A képpont összendezői a képösszrendezői rendszerben.

Képösszrendezői rendszer. A kép síkjában fekvő derékszögű összendezői rendszer.

Képösszrendező-mérő. A képpont összendezőjének lemérésére alkalmas műszer.

Képpár. Különböző fényképezési helyről készült két kép, melyek részben vagy teljesen ugyanazokat a pontokat (tárgyat, területet) tartalmazzák.

Képpont. A tárgypontr képe.

Képsík-irány. A kép síkjában fekvő irányok.

Kép síkja. Az a sík, amelyen fényképezésnél lencse által vetített tárgy képét felfogjuk, illetve vetítésnél az a sík, amelyen a vetített kép keletkezik.

Képsokszögelés. Képpárok alapján fejlesztett sokszög vonal.

Képsor. A csatlakozó képek sora.

Képsor-térvetítő. Olyan kétképes térképező műszer, mely szintérlátási (anaglif) eljárásn alapul.

Képtartókeret. A fényképező-, vagy műszerkamara rendszerint (keret) jelekkel ellátott síkfelületű kerete, amelyhez a fényképezésnél, vagy a kidolgozásnál az üveglemez, vagy a filmet fényérzékeny oldalával oda-szorítjuk.

Képtávolság. A képcsomópont és a kép síkja közötti (legrövidebb) távolság.

Műszerképtávolság a műszerben a képcsomópont és a kép síkjának a fénytani tengelyen mért távolsága.

Fényképezési képtávolság, a képcsomópont és a képsík egymástól való távolsága.

Képtengely. A kerettengely alkotói a képen.

Képvízszintes. A képhorizonttal párhuzamos egyenes.

Képzenit. Felfelé irányított kamaratengelynél megfelel a nadirpontrnak.

Kétképes műszer. Képpár feldolgozására szolgáló műszer.

Kézi kamara l. *Fényképező kamara.*

Kis nyílásszögű kamara l. *Fényképező kamara.*

Kölcsönös tájolás. A műszerkamaráknak az a kölcsönös helyzete, midőn a képpár térbeli hatást kelt.

Közel párhuzamos irányú képpár l. *Fényképmérés.*

Közepes gyújtótávolságú kamara l. *Fényképezőkamara.*

Közepes nyílásszögű kamara l. *Fényképező kamara.*

Középpontkapcsolás l. *Sugaras pontkapcsolás.*

Külső adatok l. *Külső tájolás.*

Külső tájolás. A fényképező kamarának a fényképezés pillanatában levő térbeli helyzete. Ezt meghatározzák a *külső adatok*, vagyis a fényképezési hely mindhárom összrendezője és a kamarairány vetületének irányszöge és hajlása, valamint a kamara elfordulása.

A külső és belső tájolási adatokat a műszerkamarákra vonatkoztatva *teljes tájolási adatoknak*, a műveletét pedig *teljes tájolásnak* nevezzük.

L

Légi fényképmérés l. *Fényképmérés.*

Légi kamara l. *Fényképező kamara.*

Légi kép l. *Fényképezés.*

Légi terepfelmérés. Légi fényképek felhasználása a terepfelmérésnél.

M

Magpont. A magtengelyek dőféspontja a képsikkal.

Magponteljárás. A képpár kölcsönös tájolásához szükséges adatoknak magpontokkal való meghatározása és képpontok azonosítása mag-sugarakkal.

Magsík. A magtengelyen áthaladó síkok.

Magsugár. A fénykép síkjában fekvő, a magponton áthaladó egyenes.

Magtengely. A tájolt képpár egyes képeinek képcsomópontján átmenő egyenes. Ez egyúttal az *alappvonala egyenese.*

Megvilágítás. Az a művelet, amellyel a fényérzékeny réteget a fény hatásának kitesszük.

Megvilágítás időköze. A képsorban csatlakozó képek megvilágítása között eltelt idő.

Mérőasztali képmérés l. *Fényképmérés.*

Mérőfényképezés. A képkapcsolásra alkalmas képsorok elkészítése, megjelölt helyen és irányban.

Mérőjel. Képek feldolgozásánál használt (valódi) jel, mely a műszerek alkotó részét képezi.

Mérőkamara l. *Fényképező kamara.*

Mesterséges térlátás. Képpár szemléletekora keletkező térbeli hatás.

Mérőkép. Röviden: *kép.* Oly fényképezés útján nyert negatív, diapozitív vagy másolat, melynek belső adatai ismertek. (L. még *Fényképezés*).

Mérőképpár. Együttesen feldolgozható két *mérőkép.*

Mérőrács l. *Rácslemez.*

Multiplax l. *Képsor tervetítő.*

Műszer gyújtótávolság l. *Gyújtótávolság.*

Műszerkamara l. *Fényképező kamara.*

Műszer-keretjel. A fényképező kamara keretjének megfelelő jel a fényképmérő műszer kamaráin.

Műszerméretarány. Térényképmérő műszereknél a téralakzat méretaránya.

Műszer-összrendező rendszer. A fényképmérő műszerek derékszögű eltolási irányai által alkotott összrendezői rendszer.

N

Nadirirányú kép l. *Fényképezés.*

Nadirpont. A képcsomóponton áthaladó függőleges dőféspontja a fénykép síkjával (*képnadir*), a térkép sík-

jával (*térképnadir*), illetve a tereppel (*tereppnadir*).

Nadirpont-kapcsolás l. *Sugaras pontkapcsolás*.

Nadirszög. A kamaratengely (fényképezési irány) és a függőleges által bezárt szög.

Nadirtávolság. A nadirszöghöz tartozó távolság a képen, térképen, vagy terepen.

Nagy nyílásszögű kamara l. *Fényképező kamara*.

Négyponteljárás. Rajzi eljárás a sík területről készített fényképek négy illesztőpont alapján való feldolgozására.

O

Optikai mechanikai tájolás l. *Fénytani és mechanikai tájolás*.

Ortoplasztika l. *Valódi térbeliség*.

Önműködő kamara l. *Fényképezőkamara*.

Önműködő képátalakító l. *Képátalakító*.

Összetartó irányú képpár l. *Fényképezés*.

Összrendezői eltérés. Két kép azonos pontjainak a saját képösszrendezői rendszerükben mutatkozó vízszintes és függőleges összrendezői eltérése.

P

Parallaxis l. *Összrendezői eltérés*.

Párhuzamos irányú képpár l. *Fényképezés*.

Pozíciós szög l. *Helyzetszög*.

Pseudoplasztika l. *Fordított térbeliség*.

R

Radiál-háromszögelés l. *Sugaras pontkapcsolás*.

Radiál-triangulátor l. *Sugaras pontkapcsoló műszer*.

Rajzoló-térmérő. Képpár rajzi feldolgozására alkalmas térlátó (sztereoszkóp).

Rácslemez. Átlátszó lemezre készített szabatos négyzethálózat.

Repülési magasság. A légi járművek tengerszintfeletti, vagy a terep valamely pontja feletti magassága, repülés közben. Fotogrammetriai szempontból l. *Fényképezési magasság*.

Repülési terv. A repüléssel kapcsolatos intézkedések összesége.

Részben önműködő kamara l. *Fényképező kamara*.

Rövid gyújtótávolságú kamara l. *Fényképező kamara*.

S

Sarkított térlátási eljárás. Oly eljárás, melynél a képpár térbeli hatását sarkított fénnel és ennek megfelelő szemléléssel érjük el.

Sikfényképmérés l. *Fényképmérés*.

Sorfényképező kamara. l. *Fényképezőkamara*.

Sortávolság. A szomszédos képsorok képközepének távolsága.

Sugaras képmérés l. *Sugaras pontkapcsolás*.

Sugaras pont. Sugaras pontkapcsolásnál a szögmérés csúcspontja.

Sugaras pontkapcsolás. A légi fényképek felhasználásával végzett pontkapcsolások gyűjtőneve. A szögmérések helyei lehetnek:

nadirpontok (*nadirpontkapcsolás*);

képfőpontok (*főpontkapcsolás*);

képközéppontok (*középpontkapcsolás*);

szögtartópontok (*szögtartó pontkapcsolás*);

kezdőpontok (*kezdőpontkapcsolás*);

Sugaras pontkapcsoló műszer. Készülék a képpárokon végezhető szögmérésre.

Szemlélési eltérés. Az észlelő szemére vonatkoztatott eltérés. Ez a szemtengelyre vonatkoztatva *vízszintes* vagy *függőleges* lehet.

Szemlélési helyzet. A kép, távlati középpont és a tárgy oly helyzete, melynél a megfelelő pontok ugyanazon a sugáron fekszenek.

Szemléelőberendezés. A képmérő műszereknél a képek szemlélésére szolgáló berendezés.

Szét tartó irányú képpár l. *Fényképezés.*

Szintérlátási eljárás. Olyan eljárás, melynél a képpár térbeli hatását kiegészítő színekkel érjük el. Pl. a képpár egyik képét zöld, míg a másik képét vörös színű üvegen keresztül egymásra vetítjük, vagy zöld és vörös színben egymásra nyomjuk. Az így nyert képet hasonló színű szemüvegen (*szintérlátón*) át szemlélve, térbeli hatást érünk el.

Szintérlátó. Szemüveg, melynek két üvege (lemeze) kiegészítő színű.

Szögtartópont. A sík területről készített kép ama képpontja, amelyen átmenő irányok által bezárt szögek a terep, illetve térkép megfelelő irányai által bezárt szögekkel megegyeznek.

Szögtartó pontkapcsolás l. *Sugaras pontkapcsolás.*

Sztereogram l. *Képpár.*

Sztereomikrométer l. *Térparánymérő.*

Sztereoszkóp l. *Térlátó.*

Sztereoszkópikus látás l. *Térlátás.*

T

Tájolási alappont l. *Képillesztőpont.*

Tájolt kép. A képnek a fényképezés pillanatában elfoglalt helyzete, illetve ehhez megfelelő távlati (perspektív) helyzete.

Tárgycsomópont. A kamara lencséjének (lencserendszerének) tárgy felőli csomópontja.

Távteérlátó. Olyan térlátó készülék, amelynél a szemtávolság (tükröző felületekkel) nagyobbított.

Telesztereoszkóp l. *Távteérlátó.*

Teljes tájolás l. *Külső tájolás.*

Teljes tájolási adatok l. *Külső tájolás.*

Terepnadir l. *Nadirpont.*

Téralakzat. A képpár szemléletekor előálló képzetes térbeli alakzat.

Téralakzat tájolása. A képpár tájolása az alapul választott felülethez, a térfényképmérő műszerben.

Térbeli hátrametszés. Külső tájolási adatoknak meghatározása, a képen megadott három illesztőpont alapján.

Térbeli (kettős) pontkapcsolás. A képpár külső és egyben kölcsönös tájolását célzó eljárás.

Térbeli rács. Térfényképező műszerbe helyezett két rácslemez térbeli képe.

Térbeli teljes tájolás. A térbeli alakzat helyzete a térkép-összrendezői rendszerhez képest.

Térfényképezés l. *Képpár.*

Térfényképmérés l. *Fényképmérés.*

Térjel. A mérőjelek térbeli képe. Vagy a térben mozgatható mérőjel.

Térképnadir l. *Nadirpont.*

Térlátás. Az a képességünk, melylyel két szemmel szemlélt tárgynak, mindhárom térbeli méretét érzékelnünk tudjuk.

Térlátó. Olyan készülék, mellyel a képpár képeit együttesen szemlélve azok térbeli hatást nyújtanak.

Térmérő. Olyan képmérő készülék, amellyel a két kép azonos pontjainak vízszintes összrendezői eltérése (parallaxisa), illetve a képpár egyes pontjainak összrendezői a lemez-összrendezői rendszerben a térjellel közvetlenül megmérhetők.

Térparánymérő. Olyan készülék, melynek paránycsavara segítségével a két kép azonos pontjainak eltérése (parallaxisa) megmérhető.

Többlencsés kamara l. *Fényképező kamara.*

Többszörösen kapcsolt kamara l. *Fényképező kamara.*

Transzformálás l. *Képátalakítás.*

Transzformátor l. *Képátalakító.*

Tükrös térlátó. Olyan térlátó, melynél a tárgyról a sugarak tükrök segítségével jutnak a szemünkbe.

V

Valódi térbeliség. A képpár szemlésekor előálló helyes (valódi) térbeli alakzat.

Váltakozó kettősvetítő. Oly kettősvetítő készülék, melynél a két tájolt kép megvilágítása rövid időközökben váltakozva történik.

Veszélyes felület. A térbeli hátramszészénél (kettős pontkapcsolásnál) az a felület, amelyen a fényképpontoknak megfelelő tereppontok és a fényképezési hely vagy helyek fekszenek.

Veszélyes henger 1. *Veszélyes felület.*

Vizzintes irányú kép 1. *Fényképezés.*

Vizzintes síkban fekvő képpár 1. *Fényképezés.*

Z

Zenitirányú kép 1. *Fényképezés.*

Zenitszög. A nadirszög kiegészítő szöge 180° -ra.

NKE EKKL

HHK Kari Könyvtár

84774097

